

การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียน
โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต
THE SELF PERFORMANCE ACCORDING TO
KATANUKATAVEDITADHAMMA PRINCIPLE OF STUDENTS IN
KATHUWITHAYA SCHOOL, KATHU DISTRICT, PHUKET PROVINCE.

รงค์ บุญสวยขวัญ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

พระครูสุตพัฒนาทร (จันทร์จิตร)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ที่มีเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 186 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้น และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .93 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ,ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน,ค่า t-test, ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความกตัญญูทเวทิตาที่มีต่อบิดา มารดา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านกตัญญูทเวทิตาต่อพระมหากษัตริย์ และด้านกตัญญูทเวทิตาต่อพระรัตนตรัย ส่วนด้านกตัญญูทเวทิตาต่อครู อาจารย์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา พบว่า นักเรียนที่มีเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนที่มีระดับชั้นปีต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีระดับการการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมพบว่า นักเรียนได้เสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาต่อครู อาจารย์ มากที่สุด ในประเด็นนักเรียนกล้าแสดงออกในการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาต่อครูอาจารย์ และลดการประพฤติดนที่สร้างความลำบากใจแก่ครูอาจารย์

คำสำคัญ : การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows 1. to study the self performance according to Katanukataveditadhamma principle of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province. 2. to compare the level of self performance according to Katanukataveditadhamma principle of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province. In terms of sexes, class

levels average grades, and guardian's occupations as differently and 3. to study the suggestion on the way to promote the self performance according to Katanukataveditadhamma principle of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province. The samples were composed of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province, there are 186 persons, sample size by Krejcie and Morgan's table measurement, sampling by stratified random sampling and simple random sampling by lotto. The instrument for data collection was questionnaire which focus on the level of self performance according to Katanukataveditadhamma of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province at the reliability at .93 the statistics were applied as follows ; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test, and to test the difference of of arithmetic mean in each pair by Scheffe's method.

The findings were as follows.

1. The self-performance according to Katanukatavedita dhamma principle of students in Kathuwitthaya school, Kathu district, Phuket province by overview was at more level when considered in aspect from more to less found that the aspect of gratefulness to parents was the highest mean and followed up the aspect of gratefulness to teacher was the lowest mean and classified in terms of sexes, class levels, average grades and guardian's occupations found that by overview was at more level.

2. The comparative results on self performance according to Katanukataveditadhamma principle of students in Kathuwitthaya school found that in terms of sexes, there were different as statistically significance at 0.01 , in terms of class levels there were not different as statistically significance at 0.05, in terms of average grades there were not different as statistically significance at 0.05 , in

terms of guardian's occupations there were different as statistically significance at 0.01.

3. The suggestion on the way to promote the self performance according to Katanukataveditadhamma principle found that the highest frequency was in gratefulness to teachers in terms of to be confident in self performance on gratefulness to teachers and to be decrease the thing that makes difficulties to teachers.

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศมีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคมขาดวิจาร์ณญาณในการคัดสรรที่จะเลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้ เป็นเหตุให้ค่านิยมพฤติกรรมสังคมวิถีชีวิตโลกทัศน์มนุษย์และความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป เกิดค่านิยมแนวใหม่เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลักสังคม เกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะใช้กลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุกลายเป็นวัตถุนิยมสร้างความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่

ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณย่อมนำตัวเองไปสู่หนทางแห่งความสุข ทั้งความกตัญญูรู้คุณ ต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างสมดุลง “ความกตัญญู หมายถึง ความตระหนักรู้ในคุณของคน สัตว์สิ่งของ ที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2546) “กตเวที (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551) คือ การตอบแทนคุณความเป็นผู้สนองคุณท่าน” “ความกตัญญูเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่ง ความกตัญญูเป็นมงคลอันสูงสุด สัตบุรุษเมื่อเกิดในตระกูล ชื่อว่าเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก คือ บิดามารดา ครู อาจารย์ เป็นต้น

โรงเรียนกะทู้วิทยาเป็นโรงเรียนที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามครรลองศาสนาที่ตนนับถือ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามรูปแบบที่โรงเรียนกำหนด มีความเป็นเลิศทางวิชาการ รู้จักคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในความเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีความสุข ก้าวทันโลกแต่มีความเป็นไทย โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นสากล มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ ครูเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพ (โรงเรียนกะทู้วิทยา, 2535) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญู กตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งอยู่ในวัยเยาว์ เป็นวัยที่ต้องปรับตัวระหว่างความเป็นเด็กไปสู่วัยรุ่นและมีพฤติกรรมที่ดื้อรั้น ตลอดจนก้าวร้าวต่อบิดามารดา ครูอาจารย์ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดาบิดา และกำลังเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ เป็นอนาคตของชาติบ้านเมืองและสังคมต่อไปในภายภาคหน้าและเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกตัญญู กตเวทิตาต่อบิดามารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณ ตามหลักพระพุทธศาสนา ให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญู กตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญู กตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ที่มีเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญู กตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 363 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 186 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตามระดับชั้น และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t-test, ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อบิดามารดา รองลงมา คือ ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อพระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อ ครู อาจารย์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีศีลธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อบิดามารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อพระรัตนตรัย ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อพระมหากษัตริย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อครูอาจารย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1) ด้านกตัญญูทศวิถีศีลธรรมที่ต่อบิดามารดา ได้แก่ ใช้เวลาในวันหยุดอยู่กับครอบครัวให้มากที่สุด พยายามหาโอกาสในการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของบิดามารดา

2) ด้านกตัญญูทเวทิต่อครู อาจารย์ ได้แก่ สร้างความกล้าแสดงออกซึ่งความกตัญญูทเวทิต่อครูอาจารย์ ลดการกระทำที่สร้างความลำบากใจแก่ครูอาจารย์

3) ด้านกตัญญูทเวทิต่อพระรัตนตรัย ได้แก่ เรียนรู้วิธีการแสดงออกซึ่งความกตัญญูทเวทิต่อพระรัตนตรัย พยายามหาโอกาสเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญ

4) ด้านกตัญญูทเวทิต่อพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เรียนรู้วิธีการแสดงออกซึ่งความกตัญญูทเวทิต่อพระมหากษัตริย์

อภิปรายผล

1. การปฏิบัติตนของนักเรียน ด้านความกตัญญูต่อบิดามารดา ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะตุ้วิทยา อำเภอเกาะกู่ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีความเข้าใจหลักการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรม ต่อบิดา มารดา ครู อาจารย์ พระรัตนตรัย และพระมหากษัตริย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องที่ พระเมธีธรรมาภรณ์ (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2538) วิสัชนาพระธรรมเทศนาในอิทธิบาทกถาทักชีนาประธานกิจ ที่สมเด็จพระบพิตรพระราชสมภารเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญอุทิศถวายแด่นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย นับว่าสอดคล้องตามพระพุทโธวาทที่พระพุทธองค์ทรงแนะนำกุลบุตรทั้งหลายไว้ในสังคาสสูตรว่า เปตานิ กาลกตานิ ทกขิณิ อนุปปีทิสสสามิ เมื่อบิดาล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่าน และการพระราชกุศลทั้งปวงนี้สำเร็จด้วยพระกตัญญูทเวทิตาธรรมที่ทรงมีในสมเด็จพระบรมราชชนนีผู้ทรงเป็นอุปการีณี มีคุณูปการยิ่งกว่าผู้ใด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2520) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย เป็นงานวิจัยที่มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาบ่อเกิดและพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนไทยประเภทต่างๆ แหล่งกำเนิดจริยธรรมคือสถาบันครอบครัวที่ให้กำเนิด ให้การอบรมเลี้ยงดูเยาวชนที่ได้รับความรักจากการเลี้ยงดู ว่ามีผลทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน เยาวชนที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักจะเชื่อฟังฟังพา สุภาพ สะอาด ก้าวร้าวต่ำ ยอมตามสูง แต่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนเยาวชนที่ได้รับความรักน้อยจะชอบทะเลาะกับเพื่อน ขี้อาย หลบหลีกสังคม ก้าวร้าวต่อตนเองสูง มีลักษณะรับผิดชอบต่ำ มีวินัยในตนเองต่ำ ตัวแปรทางสังคม

สภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของบุคคลเป็นต้นเหตุของการก่อตัวทางจริยธรรม และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญ รวมไปถึงฐานะทางสังคม การศึกษา อาชีพ ก็เป็นสาเหตุให้เยาวชนมีจริยธรรมและความประพฤติที่แตกต่างกันไปได้

1) ด้านกตัญญูทเวทิต่อบิดา มารดา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสิริธรรมรักขิต (บังคม สุธรรม) (พระครูสิริธรรมรักขิต (บังคม สุธรรม), 2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมสำหรับหน้าที่ของบุตรธิดาในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้ บุตรธิดาที่ดีพึงประดับประดาจิตใจของมารดาบิดา พึงบำรุงเลี้ยงมารดาบิดาให้มีโสมนัสอยู่เสมอ ไม่ทำให้ท่านทุกข์ใจ ลำบากใจ ตรอมใจหรือกระทำจิตใจของมารดาบิดาให้หม่นหมอง อยู่ในโอวาทรับฟังคำบอกคำเตือนของมารดาบิดา แม้ในการเลี้ยงทางกายด้วยวัตถุต่าง ๆ นั้น ก็ต้องมีจิตใจเจืออยู่ด้วยตลอดเวลา

2) ด้านกตัญญูทเวทิต่อครู อาจารย์ ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักความกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูศรีโสภณ (เงิน ขาตเมธิ) (พระครูศรีโสภณ (เงิน ขาตเมธิ), 2549) ความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคม จากมุมมองพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคม เป็นการสำนึกในบุญคุณหรืออุปการะคุณของผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่มีแก่ตนและการทำตอบแทนคุณ ด้วยการแสดงออกทางกายและทางวาจา ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยนัยนี้ คำว่า กตัญญูจัดเป็นมโนกรรม และคำว่า กตเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคมและการทำตอบแทนคุณ ด้วยการแสดงออกทางกายและทางวาจา จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคมในพระพุทธศาสนามีดังนี้ ความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคมเป็นพื้นฐานของคตินี้ กล่าวคือ คุณธรรมนี้เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่นๆ และเป็นฐานช่วยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนกระทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป คุณธรรมนี้เป็นเครื่องหมายบ่งบอกคุณสมบัติของความเป็นคนดี เป็นคุณธรรมของสัตบุรุษ เป็นบุคคลหาได้ยากใน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาวัฒน์ พรอภิวุฒโน (บุญมาก) (พระมหาวัฒน์ พรอภิวุฒโน (บุญมาก), 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเรื่องกตัญญูในวรรณคดีบาลีพระพุทธศาสนา” จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออก ถึงความสำนึกในบุญคุณแล้ว ทำตอบแทนคุณต่อผู้มีอุปการะคุณ ความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคม เป็นวงศ์ของบัณฑิต การแสดงออกถึงความกตัญญูทเวทิต่อคุณธรรมค้ำจุนสังคม ไม่จำกัดเฉพาะสำหรับคฤหัสถ์เท่านั้น แม้บรรพชิตก็ต้องยึดมั่น

ในความกตัญญูทเวทที่เช่นกัน จุดเด่นของผู้มีความกตัญญู ก็คือจิตใจซื่อตรง ไม่ลืมนบุญคุณคนอื่น แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นอุปการคุณนั้น เทิดทูนบูชาผู้มีพระคุณ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3) ด้านกตัญญูทเวทต่อพระรัตนตรัย ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักความกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก สอดคล้อง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) กล่าวถึง พระรัตนตรัย ว่าเป็นหลักใหญ่สามเสาที่ชาวพุทธพึงระลึกตระหนักอยู่เสมอ คือ พระรัตนตรัย ในฐานะเครื่องนำเข้าสู่มรรค และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของการปฏิบัติตามมรรค เป็นหลักยึดเหนี่ยวเบื้องต้นของชาวพุทธ คือ คุณพระพุทเจ้า คุณพระธรรม และพระสงฆ์

4) ด้านกตัญญูทเวทต่อพระมหากษัตริย์ ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักความกตัญญูทเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ ศาสตราจารย์เสถียรพงษ์ วรรณปก (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2551) กล่าวว่า พระองค์ต้องทรงปฏิบัติทศพิธราชธรรมซึ่งประเทศไทยมีองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงขึ้นครองสิริราชสมบัติ เพื่อแผ่นดินแห่งธรรม ทรงพระราชดำริว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามนี้คือ พระปฐมบรมราชโองการแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นอุบาสกรัตนะทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะได้ปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำไปใช้ในการปกครองประเทศ สมพระนามที่ พระองค์ตรัสว่าเป็นอุบาสกรัตนะ และสอดคล้องกันแนวความคิดของ พระธรรมโสภณ (พระธรรมโสภณ ปาสาทิโก, 2541) กล่าวเรื่องกตัญญูทเวทต่อพระมหากษัตริย์ไว้ดังนี้ว่า พึงถวายความเคารพ เมื่อไปพบพระมหากษัตริย์ หรือได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี ควรแสดงถ้อยการยืนตรงตามระเบียบของเครื่องแบบ หรือตามขนบธรรมเนียมที่นิยมใช้กัน หากมีโอกาสได้ไปเฝ้ารับเสด็จในกิจพิธี เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จผ่านพึงถวายความเคารพพึงเปล่งเสียงไชโยถวายพระพร ถ้ามีธงชาติพึงโบกธงชาติด้วย เมื่อกราบทูลข้อความอะไร พึงกราบทูลด้วยอาการและถ้อยคำที่แสดงความเคารพ หากทำตามนี้ถือว่ามีความกตัญญูทเวทที่

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ที่มีเพศ ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง ดังนี้

1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริธรรมรักขิต (พระครูสิริธรรมรักขิต (บังคม สุธรรม), 2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิถีการประยุกต์ใช้หลักธรรมสำหรับหน้าที่ของบุตรธิดาในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้ บุตรธิดาที่ดีพึงประดับประดาจิตใจของมารดาบิดาพึงบำรุงเลี้ยงมารดาบิดาให้มีโสมนัสอยู่เสมอ ไม่ทำให้ท่านทุกข์ใจ ลำบากใจตรอมใจหรือกระทำจิตใจของมารดาบิดาให้หม่นหมอง อยู่ในโอวาทรับฟังคำบอกคำเตือนของมารดาบิดา แม้ในการเลี้ยงทางกายด้วยวัตถุต่างๆ นั้น ก็ต้องมีจิตใจเจืออยู่ด้วยตลอดเวลา

2) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่านักเรียนที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีโสภณ (พระครูศรีโสภณ (เงิน ชาตเมธี), 2549) ได้ศึกษาเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคม จากมุมมองพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ความกตัญญูกตเวทิตา เป็นการสำนึกบุญคุณหรืออุปการะคุณของผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่มีแก่ตนและการทำตอบแทนคุณ ด้วยการแสดงออกทางกายและทางวาจา ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยนัยนี้ คำว่า กตัญญูจัดเป็นมโนกรรม และคำว่า กตเวทิตา จัดเป็นกายกรรมและวจีกรรม

3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัด

ภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาการปฏิบัติตนตามหลักความกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2538) กล่าวถึง ความกตัญญูว่า “ความกตัญญูนั้นไม่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ความรู้คุณของวัตถุสิ่งของก็เป็นกตัญญูไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง บ้านที่พักอาศัย ธรรมชาติแวดล้อมที่เราอยู่ ทุกสิ่งล้วนมีบุญคุณ จึงมีภาษิตว่า “นิमितต์ สาธูรูปานํ กตญญูกตเวทิตา” แปลว่า ความรู้คุณและประกาศตอบแทนคุณนั้นให้ปรากฏเป็นเครื่องหมายของคนดี”

4) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ เนียด แคทซ์ (Damiel Katz) ได้กล่าวถึงหน้าที่หรือกลไกของความคิดที่เห็นสำคัญไว้ ดังนี้ คือ เพื่อแสดงความหมายค่านิยม ความคิดเห็นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วยความคิดเห็นนั่นเอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทางโรงเรียนควรรักษามาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมให้มีระดับมากที่สุด โดยส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญ ๆ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวนักเรียนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกตัญญูกตเวทิตต่อครู อาจารย์ ทางโรงเรียนควรมีการปลูกจิตสำนึกของนักเรียนให้มีความตระหนักรับการยอมรับต่อครู อาจารย์ ที่ได้ประสาท

วิชาให้คำแนะนำอบรมสั่งสอน ด้วยการจัดกิจกรรมไหว้ครู โดยเน้นให้นักเรียนเลือกครูในดวงใจหรือครูดีเด่นเพื่อเป็นต้นแบบให้ครู อาจารย์ท่านอื่น ๆ ได้เห็นความสำคัญของตนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตนทั้งเรื่องส่วนตัว และความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอนให้นักเรียนมีศรัทธาต่อตัวครู อาจารย์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศเวทิตาธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ”
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของนักเรียนโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต”

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2520). *จริยธรรมของเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พระครูศรีโสภณ (เงิน ชาตเมธี). (2549). *ความกตัญญูทศเวทิตาในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคมจากมุมมอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริธรรมรักขิต (บังคม สุธรรม). (2551). *การศึกษาวិธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมสำหรับหน้าที่ของบุตรธิดาในสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโสภณ ปาสาทิโก. (2541). *กตัญญูทศเวทิตา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิกอาร์ต.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิวัฒน์ พรอภิวฑฒโน (บุญมาก). (2550). *การศึกษาเรื่องกตัญญูในวรรณคดีบาลีพระพุทธานุชาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธम्मจิตโต). (2538). *ธรรมะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

โรงเรียนกะทู้วิทยา. (2535). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2554
ศรีธรรมธนะภูมิ พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศ เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (16 กันยายน 2551). ธรรมะสู่ชีวิต. (ข่าวสด, ผู้สัมภาษณ์)